

Atf için / for cited: Alkol, N., Deniz, K. (2023). "İşletmede Mesleki Eğitim" Programına Kayıtlı Öğrencilerin Mesleki Dil Öğrenimleri. Journal of Vocational and Social Sciences of Turkey, Yıl: 5, Sayı: 13, Aralık 2023, s.15-25.

"İŞLETMEDE MESLEKİ EĞİTİM" PROGRAMINA KAYITLI ÖĞRENCİLERİN MESLEKİ DİL ÖĞRENİMLERİ

Nurullah ALKOL*

Kemalettin DENİZ**

ÖZ

Mesleki eğitim, toplumun ihtiyaç duyduğu nitelikli insan kaynağını yetiştirmeyi amaçlar. Bu amaç kapsamında Türkiye'de birçok kurum bünyesinde farklı programlar yürütülmektedir. Mesleki eğitim merkezlerinde yürütülen "işletmede mesleki eğitim" bu programlardan biri olup öğrencilere mesleki bilgi ve becerileri, ağırlıklı olarak, işletmede kazandırmayı hedefler. Programın pratik eğitimi ön planda tutan yapısı, öğrencilerin sadece mesleki gelişimlerini değil, mesleki dil öğrenimlerini etkilemektedir. Mesleki dil öğreniminde okulun ve teorik eğitimin rolünün azaldığı bu programda öğrencilere iş ortamını merkeze alan yöntem ve süreçler sunulmaktadır. Bu çalışmanın amacı, mesleki eğitim merkezlerinde yürütülen "işletmede mesleki eğitim" programına kayıtlı öğrencilerin mesleki dil öğrenim durumlarını ve süreçlerini ortaya koymaktır. Çalışma nitel araştırma olarak planlanmış, veriler doküman incelemesiyle toplanmış ve betimsel analiz yapılmıştır. Araştırmada, ders kitapları, ders çizelgeleri, öğretim programları, Millî Eğitim Bakanlığı yayın ve istatistiki verilerinden hareketle mesleki eğitim merkezlerinde yürütülen "işletmede mesleki eğitim" programına kayıtlı öğrencilerin mesleki dil öğrenme durum ve süreçlerini ortaya konulmuştur. Ortaya konulan yöntem ve süreçlerin eksik ve geliştirilmesi gereken yönleri araştırmanın son bölümünde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Dil, Mesleki Dil Öğrenimi, İşletmede Mesleki Eğitim.

JEL Sınıflandırma Kodları: A20, A29

VOCATIONAL LANGUAGE LEARNING OF STUDENTS REGISTERED TO THE "VOCATIONAL EDUCATION IN BUSINESS" PROGRAM

ABSTRACT

Vocational education aims to train qualified human resources needed by society. With in the scope of this purpose, different programs are carried out in many institutions in Turkey. "Vocational education in enterprises", which is carried out in vocational education centers, is one of these programs and aims to provide students with vocational knowledge and skills, mainly in enterprises. The structure of the program, which prioritize practical training, affects not only students' Professional development but also their vocational language learning. In this program, where the role of school and theoretical education in vocational language learning is reduced, students are offered methods and processes that center on the work environment. The aim of this study is to reveal the vocational language learning status and processes of students enrolled in the "vocational education in enterprise" program carried out in vocational education centers. The study was planned as a qualitative research, data were collected through document analysis and descriptive analysis. In the study, the vocational language learning status and processes of students enrolled in the "vocational education in enterprise" program carried out in vocational education centers were revealed based on text books, course schedules, curricula, Ministry of

*ORCID:0000-0002-1182-3411, Dr., nurullah_alkol@hotmail.com

**ORCID:0000-0001-7531-490X, Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, kemalettindeniz@hotmail.com.

National Education publications and statistical data. The deficiencies and developmental aspects of the methods and processes are discussed in the last part of the study.

Keywords: Vocational Language, Vocational Language Learning, Vocational Education.

JEL Classification Codes: A20, A29

GİRİŞ

Meslek, ortak bilgi ve becerilere sahip insanların oluşturduğu sosyal bir gruptur. Sosyal gruplarda gruba üye olan her birey diğer grup üyeleriyle etkileşim hâlinde olur. Söz konusu etkileşimin sürdürülmesinde grup içi iletişim ağının etkin ve verimli yapılması son derece önemlidir (Ağın, 2022). Meslek mensupları, kendi aralarındaki bu iletişim ağını mesleki dil aracılığıyla yapılandırır. Mesleki bilgi ve düşüncelerin doğru bir şekilde aktarılmasını sağlayan mesleki dil, literatürde şu şekilde tanımlanmaktadır: “Bireylerin kendi meslekleriyle ilgili bir konuda kullanmış oldukları ve gündelik dilden söz dizimi ve dil bilimsel açıdan farklı olmayıp kendine özgü söz varlığı, üslubu, dil dışı göstergeleri ve iletişim kültürü bulunan dil” (Alkol ve Deniz, 2022, s. 4). Tanımda da görüleceği üzere mesleki dil, tek boyutlu bir kavram değildir. Söz varlığı, kurum kültürü, üslup, dil dışı gösterge ve yazım kuralları gibi kendine ait temel öğelerden oluşmakta olup bireylerin mesleki dil yeterlilikleri bu öğeleri ne düzeyde etkin ve doğru kullandıkları ile ilişkilidir. Söz konusu dil öğelerinin etkin ve doğru kullanımı ise mesleki dil öğrenimi ile mümkündür.

Mesleki dil öğrenimi, mesleki yaşama dâhil olan/olacak her bireyin ihtiyaç duyduğu bir süreçtir. Mesleki dil öğrenme ihtiyacına yönelik çalışma ve yöntemler ise mesleki iletişim ortamlarının çeşitliği, bu ortamlara dâhil olan kişilerin bireysel özellikleri ve mesleki eğitim kurumlarının yapısal farklılıkları sebebiyle oldukça değişkenlik göstermektedir. Bu değişkenliğin belirgin örneklerinden biri mesleki eğitim merkezlerinde yürütülen “işletmede mesleki eğitim” programında görülmektedir.

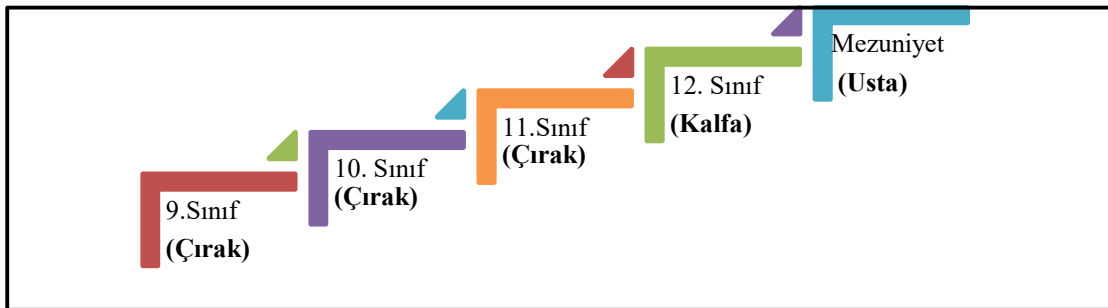
“İşletmede mesleki eğitim” mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları öğrencilerinin beceri eğitimlerini işletmede, teorik eğitimlerini ise mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında veya işletme veya kurumlarca tesis edilen eğitim birimlerinde yaptıkları eğitim uygulamalarıdır (Resmî Gazete, 1986). İşletmede mesleki eğitim oldukça köklü bir uygulama olup bu alandaki ilk düzenlemenin 1938 yılında yürürlüğe giren 3457 sayılı Sınâî Müesseselerde ve Maden Ocaklarında Meslekî Kurslar Açılmasına Dair Kanun’la başladığı görülmektedir. İlgili kanunda “bürolarında çalışan memurlar hariç olmak üzere bir senede işçi ve görevli sayısı yüzden fazla olan maden ocakları ve ayrıca Sanayi Teşvik Kanunu’nda yer alan sanayi müesseselerinde; çırak, kalfa ve ustaların mesleki bilgilerini arttırmak üzere kurslar açılacağı belirtilmiştir (Resmî Gazete, 1938). Bu düzenleme ile birlikte işletmeler, çalışma ortamı olmanın ötesine geçerek birer eğitim kurumu niteliği de kazanmıştır. Ancak işletmelerde açılan bu kurslar yeterince verimli olamamıştır (T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, 1963). Kursların verimliliğini arttırmak ve işletmede mesleki eğitimin kalitesini yükseltmek için Birinci 5 yıllık Kalkınma Planında çeşitli uygulamaların hayata geçirilmesi kararlaştırılmıştır. Kararlaştırılan bu uygulamalardan biri de mesleki eğitim merkezlerinin kurulmasıdır. Kalkınma Planına göre, açılacak olan mesleki eğitim merkezlerinin temel görevi montör ve ustabaşı yetiştirmek olacaktır (T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, 1963). 1968 tarihinde yürürlüğe konulan Akşam Sanat Okulu ve Meslekî Eğitim Merkezi Yönetmeliği’nde ise mesleki eğitim merkezlerinin görevleri daha geniş tutulmuştur. Buna göre; usta başlarına formasyon eğitimi vermek, mesleki kurs ve seminerlerde yetişen kişilerin iş yerlerindeki başarılarını takip etmek, iş yerlerinde çalışan kişiler için gelişim kursları düzenlemek, piyasası analizleri yaparak iş dünyasının ihtiyaç duyacağı mesleklere yönelik ön eğitimler vermek bu görevlerden bazılarıdır (Resmî Gazete, 1968). İşletmede mesleki eğitim programını kesintisiz bir şekilde devam ettiren mesleki eğitim merkezlerinin statüsü ise zamanla değişmiştir.

Faaliyete ilk başladığı dönemlerde “yaygın eğitim kurumu” statüsünde hizmet veren mesleki eğitim merkezleri, 2016 yılından sonra “ortaöğretim” kurumuna dönüşmüştür. Bu kapsamda Millî Eğitim Temel Kanunu’nda ortaöğretimin tanımına mesleki eğitim merkezleri ibaresi eklenmiş ve ortaöğretimin tanımı şu şekilde değiştirilmiştir: “İlköğretime dayalı dört yıllık zorunlu örgün veya yaygın öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumları ile *mesleki eğitim merkezlerinin* tümünü kapsar” (Resmî Gazete, 2016). Bu gelişmeye bağlı olarak 2017 tarihli Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği’nde mesleki eğitim merkezleri ile ilgili düzenleme yapılmış ve merkezler; kalfalık ve ustalık eğitimi ile mesleki ve teknik kurs programlarının uygulandığı eğitim kurumu (Resmî Gazete, 2017) şeklinde tanımlanmıştır.

Mesleki eğitim merkezleri temel eğitimi tamamladıktan sonra akademik bir lise eğitimine (fen lisesi, Anadolu lisesi vb.) devam etmek yerine, becerileri doğrultusunda mesleki eğitim almak isteyen öğrencilerin devam ettiği ortaöğretim kurumlarıdır (Millî Eğitim Bakanlığı 2023a). Merkezlerin, mesleki eğitim veren bir diğer ortaöğretim kurumu olan mesleki ve teknik Anadolu liselerinden en önemli farkları ise şudur: Mesleki eğitim merkezi öğrencileri henüz 9. sınıfa kayıt olurken alan ve dal seçimi yaparken mesleki ve teknik Anadolu liselerinde ise alan ve dal seçimi daha geç dönemde başlamaktadır. Öte yandan mesleki eğitim merkezi öğrencileri işbaşı pratik mesleki eğitimini okulda değil, sahada işletmede koordinatör öğretmenlerin ve usta öğreticilerin gözetiminde almaktadırlar (Hayata Destek Derneği, 2023). Mesleki eğitim merkezleri, diğer ortaöğretim kurumlarının aksine öğrencilerini iş ve çalışma yaşamına hazırlar. Çünkü bu merkezlerden mezun olan öğrenciler doğrudan yükseköğretime geçiş hakkına sahip değildir. Bu hakkı, ancak açık öğretim lisesinde ya da mesleki eğitim merkezlerinde fark derslerini alarak kazanabilmektedirler (Millî Eğitim Bakanlığı, 2023b).

İş ve çalışma yaşamını önceleyen mesleki eğitim merkezlerindeki kayıtlı öğrenci sayısı 2022 yılı 1 milyon 33 bine ulaşmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2023c). 34 alan ve 184 dalda mesleki eğitimin verildiği merkezlere kayıtlı öğrenciler, haftanın bir günü okulda teorik eğitim almakta, haftanın dört günü de işletmelerde pratik eğitim almaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2023b). Mesleki eğitim merkezlerine kayıt yaptırabilmek için öncelikle kayıt olunacak meslek dalı ile ilgili bir iş yeriyle sözleşme imzalamış olma şartı arandığından (Millî Eğitim Bakanlığı, 2023b) öğrencilerin işletmelerde çalışıp pratik eğitim alması bir tercih değil, zorunluluktur. Diğer ortaöğretim kurumları gibi dört yılı süreyle eğitim veren mesleki eğitim merkezlerine kayıt olan öğrenciler 9, 10 ve 11. sınıflarda çırak unvanını taşımaktadır. Öğrenciler 11. sınıfın sonunda girecekleri beceri sınavında başarılı olmaları durumunda kalfa unvanını kazanmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2023ç). 12. sınıfın sonunda beceri sınavına yine tabi tutulan öğrenciler, başarılı olmaları durumuna bu sefer usta sıfatını kazanarak mesleki eğitim merkezinden mezun olmaya hak kazanmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2023ç).

Şekil 1. Mesleki Eğitim Merkezi Eğitim Süreci (Millî Eğitim Bakanlığı, 2023ç)

Yukarıda görüldüğü üzere mesleki eğitim merkezlerinde yürütülen “işletmede mesleki eğitim” programı, bireyleri çıraklıktan usta öğretici düzeyine taşıyan bir süreci kapsamaktadır. Bu sürecin etkin ve verimli olarak nitelendirilebilmesi için bireylere sadece mesleğin teorik ve pratik bilgileri değil, dil ve iletişim becerileri de kazandırılmalıdır. Çünkü bireyler bilgi ve becerileri mesleki iletişim

yoluyla anlayacak, aktaracak ve geliştirebileceklerdir. Bu dil ve iletişim yeterliliklerine sahip olunmadan başarılı bir çalışma yaşamı sürdürmek güçtür.

1. YÖNTEM

1.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, “işletmede mesleki eğitim” programına kayıtlı öğrencilerin mesleki dil öğrenim durum ve yöntemlerini ortaya koymayı amaçlayan nitel bir araştırmadır. Nitel araştırma, “Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma.” olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s. 19). Nitel araştırma olarak planlanan bu çalışmanın modeli, durum çalışmasıdır. Durum çalışmaları, gerçekte ortamda neler olduğuna bakma, sistematik bir biçimde verileri toplama, analiz etme ve sonuçları ortaya koyma yoludur (Davey, 1991, s. 1). Dil öğretimi alanında yaygın olarak kullanılan durum çalışmaları, bir kişi, olay veya kurumu derinlemesine ve boylamasına inceler (Paker, 2021). Durum çalışmalarının temel amacı, bir durum hakkında detaylı betimlemeler yapmak ve o durumu var olduğu şekliyle anlamaktır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2020, s. 272). Bu çalışma “işletmede mesleki eğitim” programına kayıtlı öğrencilerin mesleki dil öğrenim durum ve yöntemlerini var olduğu şekliyle inceleyip ortaya koymayı amaçladığından araştırma durum çalışması modeline uygundur.

1.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın amacına yönelik veri toplayabilmek için Millî Eğitim Bakanlığının mesleki eğitim kılavuzlarından ve öğrenci verilerinden, mesleki eğitim merkezlerinin ders kitapları, ders izlenceleri ve öğretim programlarından veri toplanmıştır.

1.3. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi, araştırılması hedeflenen olay veya olgular hakkında bilgi içeren materyalleri elde edip belirli bir sistem içerisinde inceleme işlemidir (Karasar, 2008; Yıldırım ve Şimşek, 2013).

1.4. Verilerin Analizi

Verilerin çalışmaya yansıtılmasında betimsel analiz kullanılmıştır. Toplanan veriler üç aşamada analiz edilmiştir: 1. Mesleki dil öğretim çalışmalarının yapılıp yapılmadığı. 2. Mevcut çalışmaların türü (ders, kitap, bireysel öğrenme materyali vd.). 3. Mevcut çalışmaların olumlu ve gelişime açık yönleri.

2. BULGULAR

Araştırma elde edilen bulgular mesleki eğitim merkezlerinin yapısına uygun olarak a. Teorik eğitim sürecinde mesleki dil öğrenimi b. Pratik eğitim sürecinde mesleki dil öğrenimi olmak üzere iki ana başlıkta incelenmiştir.

2.1. Teorik Eğitim Sürecinde Mesleki Dil Öğrenimi

Mesleki eğitim merkezlerinde öğrenciler alan/dallarıyla ilgili haftanın bir günü teorik eğitim almaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2023b). Alınan bu eğitimin ders izlenceleri ve öğretim programları incelendiğinde planlı mesleki dil öğrenimine yönelik çok sınırlı sayıda çalışma yapıldığı görülmektedir. Planlı mesleki dil öğrenimi, kişilerin, mesleki dil öğelerini ve becerilerini belirli bir plan çerçevesinde ve “dil öğretimi kapsamında” öğrenmesidir. Hukuk Dili ve Terminolojisi, Tıbbi Terminoloji, Doktorlar İçin Türkçe, Havacılık İngilizcesi, Mesleki İngilizce gibi çalışmalar bu

öğrenme biçimine birer örnektir (Alkol, 2023 s. 37). Bu kapsamda mesleki eğitim merkezlerindeki 34 alan ve 184 dala ait ders izlenceleri ve öğretim programları incelendiğinde planlı mesleki dil derslerinin verildiği alan/dallar şu şekildedir:

Tablo 1. Planlı Mesleki Dil Derslerinin Verildiği Alan/Dallar (Millî Eğitim Bakanlığı, 2023d)

Alan Adı	Dal Adı	Dersin Adı	Sınıf Düzeyleri ve Haftalık Mesleki Dil Ders Saatleri			
			9	10	11	12
Büro Yönetimi	Yönetici Sekreterliği	Mesleki Yabancı Dil	-	-	-	2
Konaklama ve Seyahat Hizmetleri	Ön Büro	Mesleki Yabancı Dil	-	-	1	-
	Kat Hizmetleri	Mesleki Yabancı Dil	-	-	1	-
	Operasyon	Mesleki Yabancı Dil	-	-	1	-
	Rezervasyon	Mesleki Yabancı Dil	-	-	1	-
Yiyecek ve İçecek Hizmetleri	Aşçılık	Mesleki Yabancı Dil	-	2	2	2

Tablo 1'e göre sadece 3 alan ve 6 dalda planlı mesleki dil öğretim dersleri verilmekte olup bu derslerin tamamı da yabancı dile yöneliktir. Sınırlı sayıda öğrenciye verilen meslek yabancı dil dersi için ders kitabı ve bireysel öğrenme materyalleri hazırlanmamıştır. Dersler, öğretmenlerin hazırladığı notlar aracılığıyla işlenmektedir. Bu durum, mesleki yabancı dil dersinin verimliliği için olumsuz bir durumdur. Mesleki yabancı dil dersine yönelik öğretim programları incelendiğinde ise kazanımların; okuma, yazma, dinleme, sözlü anlatım, karşılıklı konuşma becerileri şeklinde ayrı ayrı listelenmediği bunun yerine Kazanım 1, Kazanım 2 vb. şeklinde maddelendirme yöntemine gidildiği görülmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2023d). Ortalama 5-6 maddeden oluşan bu kazanımlar ağırlıklı olarak anlatma becerisine yöneliktir. Bu yönüyle öğretim programlarının, ders öğretmenleri için yeterince net ve yol gösterici olduğunu söylemek güçtür.

Tablo 1 incelendiğinde mesleki eğitim merkezlerinde hiçbir alan ve dalda ana dile yönelik planlı mesleki dil derslerinin verilmediği görülmektedir. Her ne kadar bazı derslerin öğretim programlarında ana dile yönelik bazı kazanımlar yer alsada bunlar müstakil mesleki dil öğretim faaliyeti olarak değerlendirilemez. Örneğin; Ayakkabı üretiminde kullanılan terminolojiyi açıklar. Saracıye üretiminde kullanılan terminolojiyi açıklar ifadeleri mesleki dil öğretimine atf yapan kazanımlar olsa da bunlar, Ayakkabı ve Saracıye Mesleğine Giriş dersinin parçasıdır (Millî Eğitim Bakanlığı 2023e). Bunun yanı sıra, öğrencilerin terminoloji bilgilerinin gelişimini hedeflemesi açısından söz konusu kazanımlara yer verilmesi olumlu bir durum olarak nitelendirilebilir. Ancak mesleki dilin tek ögesi terminoloji değildir. Bu sebeple kazanımların öğrencilerin mesleki dil gelişimleri açısından yeterli olduğunu söylemek güçtür.

Mesleki eğitim merkezlerinde ana dile yönelik planlı mesleki dil öğretim çalışmalarının yapılmamasının yanı sıra öğrencilerin mesleki iletişim becerilerini olumsuz etkileyen bir diğer önemli etken ise alan/branşlara yönelik ders kitaplarının hazırlanmamasıdır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından mesleki eğitim merkezlerinde okutulmak üzere sadece Türk dili ve edebiyatı (9, 10, 11 ve 12. sınıf) Matematik (9 ve 10. sınıf) Tarih (9. sınıf) dersleri için kitaplar hazırlanmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2023f). Ancak eğitimi verilen 34 alan ve 184 dala ait hiçbir ders için (Elektrik-elektronik esasları, Motif çizim teknikleri, Otomasyona giriş, Temel bilgisayar ağları, çimento deneyleri vd.) mesleki kitaplar hazırlanmamıştır. Mesleki derslere ait kitapların asıl amacı öğrencilere alan/dallarıyla ilgili teorik bilgileri aktarmak olsa da bu materyaller aynı zamanda çok işlevsel bir yarı planlı mesleki dil

öğretim aracıdır. Yarı planlı mesleki dil öğrenimi: Kişilerin, mesleki dil öğelerini ve becerilerini belirli bir plan çerçevesinde ve “alan eğitimi kapsamında” öğrenmesidir. Bu öğrenme biçiminde asıl amaç mesleki bilgi ve becerileri kazanmaktır. Ancak bu bilgi ve becerileri kazanırken sistematik ve planlı bir şekilde mesleki dil öğeleri de öğrenilir (Alkol, 2023 s.37) . Örneğin;

Çelikten yapılan, metal, ahşap ve plastik malzemeleri talaş kaldırarak şekillendirmede kullanılan üzerinde keskin dişleri bulunan el aletlerine eğe denir. Eğe ile malzemeler üzerinden enine veya boyuna hareketlerle talaş kaldırma işlemine de eğeleme denir. Eğeler, kesme işlemi sırasında meydana gelen hataları ve testere izlerini gidermek, çapak almak veya pah kırmak gibi işlemlerde kullanılır. Alaşımli takım çeliğinden dövülerek elde edilen eğeler dişleri oluşturulduktan sonra sertleştirilir. Kullanmadan önce ise el yapısına uygun bir sap takılır. Eğe sapının doğru ve sağlam takılması iş güvenliği açısından oldukça önemlidir (Tilki ve Bozkurt, 2020, s.21).

...

Lojistik köy, ulusal ve uluslararası tüm lojistik ve ona bağlı faaliyetlerin, çeşitli işletmeler tarafından uygulanabildiği tanımlanmış alanlardır (Görsel 1.19). Lojistik köyleri genellikle büyük ve önemli üretim merkezlerine (sanayi bölgelerine, iş merkezlerine vb.) şehirlere, demiryolu, karayolu hatlarına ve mümkünse limanlara yakın; ancak şehir trafiğini doğrudan etkilemeyecek noktalarda kurulmaktadır. Lojistik köylerdeki hizmetler; uzun mesafe taşımacılık, dağıtım, malların sınıflandırma ve gruplandırılması (konsolidasyon), depolama, ayrıştırma (dekonsolidasyon) ve bütün bu işlemlerin yapılabilmesi için gerekli diğer bağlı işlemler (bankacılık, sigortacılık vb.) olarak sıralanabilir (Aktan, Par, Dilber ve Sacar, 2020, s.43).

Yukarıda iki mesleki ders kitabından alınan bölümler, yarı planlı mesleki dil öğreniminin belirgin örnekleridir. Öğrenciye önce *eğe*, *eğeleme*, *lojistik köy* terimlerinin tanımı öğretilmekte daha sonra da terimlerle ilgili alan bilgileri aktarılmaktadır. Terim ve kavramların yarı planlı öğretimi, yukarıdaki örnekte olduğu gibi, metin aracılığıyla yapıldığı gibi görseller aracılığıyla da yapılabilmektedir. Örneğin; aşağıdaki görsellerde göz ve yüz için kullanılan koruyucu donanımlar ve bu donanımların isimleri görseller aracılığıyla yoluyla öğretilmektedir.

(İlbey, Çelik ve Yapıcı, 2020, s. 13)

Mesleki ders kitaplarında terim ve kavramların yanı sıra; dil dışı gösterge, kurum kültürü, üslup, mesleki yazım kuralları gibi diğer mesleki dil öğeleri de yarı planlı şekilde çok sık bir şekilde aktarılmaktadır. Örneğin,

a. Dil dışı gösterge

Cizgi	İşaret (Sembol)	Renk	Ses																											
	<table border="1"><thead><tr><th>Tehlike Sınıfı</th><th>İşaret</th><th>Sembol</th></tr></thead><tbody><tr><td>Toksik •Çok toksik •Toksik</td><td>(T) (T)</td><td></td></tr><tr><td>Aşındırıcı</td><td>C</td><td></td></tr></tbody></table>	Tehlike Sınıfı	İşaret	Sembol	Toksik •Çok toksik •Toksik	(T) (T)		Aşındırıcı	C		<table border="1"><thead><tr><th>Renkler</th><th>Atık türü</th></tr></thead><tbody><tr><td>MAVİ</td><td>Kâğıt</td></tr><tr><td>SARI</td><td>Plastik</td></tr><tr><td>YEŞİL</td><td>Cam</td></tr><tr><td>GRİ</td><td>Metal</td></tr><tr><td>KAHVERENGİ</td><td>Organik</td></tr><tr><td>SİYAH</td><td>Geri dönüşmeyen</td></tr><tr><td>MOR</td><td>Ekmek</td></tr><tr><td>BEYAZ</td><td>Yemek artıkları</td></tr></tbody></table>	Renkler	Atık türü	MAVİ	Kâğıt	SARI	Plastik	YEŞİL	Cam	GRİ	Metal	KAHVERENGİ	Organik	SİYAH	Geri dönüşmeyen	MOR	Ekmek	BEYAZ	Yemek artıkları	
Tehlike Sınıfı	İşaret	Sembol																												
Toksik •Çok toksik •Toksik	(T) (T)																													
Aşındırıcı	C																													
Renkler	Atık türü																													
MAVİ	Kâğıt																													
SARI	Plastik																													
YEŞİL	Cam																													
GRİ	Metal																													
KAHVERENGİ	Organik																													
SİYAH	Geri dönüşmeyen																													
MOR	Ekmek																													
BEYAZ	Yemek artıkları																													

Görsel 1.72: Osiloskop dalga şekilleri

Şekil 4.1: Işık ve alarm işaretleri

(Ağın, Yıldırım, Karabulut ve İleri 2020, s.16) (Ülkü, Doğan ve Karakuş, 2020, s.106) (Çalışkan ve diğerleri, 2020, s.96) (Altıntaş, Açık ve Kurt, 2020, s.113)

b. Kurum kültürü

Resmî yerdeki karşılaşmalarda protokol kuralları gereği astlık ile üstlük durumuna göre selam verilir. Ast olan kişinin üst olan kişiye selam vermesi gerekir. Sosyal ortamlarda “Merhaba.” bir selamlaşma ifadesi olarak kullanılırken resmî ortamlarda bu ifade kullanılmaz. Tanıtma ve tanıştırma, ayakta ve ilk karşılaşma sırasında yapılır. Tanıtımda rütbe ve akademik unvan önce, makam ve meslek unvanı sonra kullanılır (Örneğin Prof. Dr. Ahmet Güren, Eğitim Fakültesi Dekanı). Yaş, unvan, makam ve statü bakımından üst yönetici ile birisi tanıştırmadan önce yöneticiden izin alınmalıdır. Bir kurumda makama girildiğinde el sıkılma sırasında öncelikle makam sahibinin el uzatması beklenmelidir. El, makam sahibi uzatmadan uzatılmamalıdır. Kalabalık bir ortamda el sıkılmaya üst olan kişiden başlanır. Telefon çaldığında ise yapılacak ilk iş, örneğin “Genel Müdür Necati Ün, buyurun efendim.” diyerek kişinin kendisini karşı tarafa tanıtmasıdır. İş hayatında telefonu açar açmaz kesinlikle “alo”, “efendim”, “evet” gibi kelimeler kullanılmamalıdır. Telefonla birisi arandığında karşı taraf kendini tanıtmamışsa “Kimsiniz?” şeklinde değil “Kiminle görüşüyorum efendim?” ya da “Elif Hanım’la mı görüşüyorsunuz?” gibi daha nazik ifadeler kullanılmalıdır. Telefonla arayan kişi, kendisini tanıtmamışsa ve başkası ile görüşmek istiyorsa “Kim aradı diyeyim?” şeklinde yumuşak ifadeler kullanılmalıdır (Kale, Özdemir, Çalışkan ve Şit, 2020, s.97-104).

c. Üslup

Sağlık personeli öfkeli ve saldırgan davranışı olan hastaya karşı yargılayıcı, nasihat edici, engelleyici bir üslûpla yaklaşmamalıdır. Hastanın verdiği tepkinin, kendini ifade etme şekli olduğunu bilmeli ve empati kurarak ona destek olmalıdır. “Ne yaptığını sanıyorsun?” cümlesinin yerine “Sizi anlıyorum.” Gibi cümleler kurulmalı ve iletişime hastanın katılımı sağlanmalıdır (Yürekli Kıratlı, Özdemir Özmen, Alihocagil Emeç ve Tonka, 2020, s.77-78).

d. Yazım Kuralı

Basın bülteni hazırlarken şu biçimsel özelliklere uyulmalıdır: Bültenin üzerine basın bülteni yazısı, koyu renkte ve büyük punto ile yazılmalıdır. Basın bültenlerinde, kuruluş logosu ve kâğıdın alt kısmında gazetecinin ulaşabileceği adres, belgegeçer numarası gibi ayrıntılı bilginin yer aldığı antetli kâğıtlar kullanılmalıdır. Kurumsal kimliği yansıtan renk ve dizayn, bülteni diğerlerinden ayırıcı özellikte olmalıdır. Yazımda standart yazı karakteri kullanılmalı, büyük harf karakteri sayfa sayısını artıracığı için tercih edilmemelidir. Bültenlerde alt başlık kullanılmamalı, sadece teknik bültenlerde konuyu açıklamak için ara başlıklardan yararlanılmalıdır. Bir bülten için en uygun paragraf uzunluğu iki satırdır. Paragraf uzunluğu dört satırı geçmemelidir. Paragraflar, içeriden başlamak yerine alt alta sıralanmalıdır. Büyük harf, bölge veya özel isimlerin ilk harfi olarak kullanılmalıdır. İşletme ya da ürünün yazımında tamamen büyük harf kullanılmamalıdır. Kişilerin iş statülerini ifade eden sıfatlar küçük harfle yazılmalıdır. Kısaltmalarda ise “vs.” ve “vb.” gibi kısaltmalar dışında, kısaltmalarda araya nokta konulmaması gerekir (Yıldırım, Unutmaz ve Koç, 2020, s.129-130).

Yukarıda Millî Eğitim Bakanlığının mesleki ve teknik Anadolu liseleri için hazırlamış olduğu ders kitaplarında yer alan yarı planlı mesleki dil öğretim örnekleri yer almaktadır. Yarı planlı mesleki dil öğrenimi oldukça yaygın bir yöntem olup hemen hemen bütün mesleki ders kitaplarında örneklerine

rastlanılabılır. Ayrıca bazı mesleki ders kitaplarının giriş veya sonlarına küçük terminoloji sözlükleri eklendiği görülmektedir. Mesleki ders kitapları bu şekilde planlı mesleki dil öğrenimine de aracılık edebilmektedir. Ancak mesleki eğitim merkezlerinde alan/branş ders kitaplarının hazırlanmamış olması (Millî Eğitim Bakanlığı, 2023f) öğrencilerin bu yöntemler aracılığıyla mesleki iletişim becerisi kazanmasına engel olmaktadır.

2.2. Pratik Eğitim Sürecinde Mesleki Dil Öğrenimi

İşletmelerde mesleki eğitimin en belirgin ve ayırt edici özelliği pratik eğitim odaklı bir program olmasıdır. Bu programa kayıtlı öğrenciler haftanın dört günü işletmelerde usta öğretici rehberliğinde mesleki bilgi ve beceri kazanmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2023b). Öğrencilere pratik eğitim sürecinde mesleki bilgi ve becerilerin yanı sıra mesleki iletişim becerisi kazandırma görevi de usta öğretmenlere verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı yayımlanmış olduğu Usta Öğretici El Kitabı'nın Çıracılık Eğitimi bölümü büyük oranda bu konuya yer vermiştir. El kitabında "işletmede eğitime başlayacak olan öğrenciye a. İş yeri arkadaşlarıyla ilişkiler b. Müşterilerle ilişkiler c. Kısa sürede kullanacağı mesleki terim ve kavramlar hakkında ilk hafta açıklama yapılması gerektiği" belirtilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2023g). Buna göre işletmelerde ilk hafta, mesleki dilin kurum kültürü ve söz varlığı unsurlarına yönelik usta öğretici tarafından planlı mesleki dil öğreniminin yapılması gerekmektedir. Ancak işletmede dört yıl boyunca birçok farklı mesleki eylem ve olaya dâhil olacak öğrenciler, daha kapsamlı ve daha uzun süreli mesleki dil eğitimine ihtiyaç duyar. Bu ihtiyaç, öğrencilere söz konusu eğitimi vermesi beklenen usta öğretmenlerle ilgili şu problem durumunu ortaya çıkmaktadır: Usta öğretmenler, mesleki dil eğitimciliği konusundaki ne düzeyde yeterlidir?

Usta öğretmenlik, usta unvanına sahip kişilerin mesleki eğitim merkezlerinde alacakları 40 saatlik iş pedagojisi kursunu başarı ile bitirmeleri durumunda alabildikleri bir yeterliliklerdir. İş pedagojisi kursunun içeriği ise a. Mesleki eğitim b. Meslek etiği ve ahilik c. İş sağlığı ve güvenliği ç. İletişim d. Eğitim psikolojisi e. Mesleki öğretim yöntem ve teknikleri f. Öğretim programları uygulamaları g. Kalite ve verimlilik h. Ölçme ve değerlendirme yöntemleri olmak üzere dokuz başlıktan oluşmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2020). Bu başlıkların içerikleri incelendiğinde mesleki dil ve mesleki dil eğitimciliği konularına hiç yer verilmediği görülmektedir. Kursun "meslek etiği ve ahilik" ile "iletişim" başlıkları kişilerarası ilişkiler ve kişilerarası iletişim konularına yer verse de bu başlıkların içerikleri mesleki dille ilgili değildir. Mesleki etiği başlığı altında usta öğretici adaylarının sahip olması beklenen millî ve evrensel değerler (hizmette ve vermede ayırım yapmamak, maiyetindekileri korumak ve gözetmek, işinde ve hayatında doğru, güvenilir olmak vd.) ile bu değerlere uymanın gerekliliği öğretilmektedir. İletişim başlığı altında ise iletişim öğeleri (kaynak, alıcı, kanal, mesaj, kod, filtre, dönüt), etkili iletişim yöntemleri ve beden dili ile ilgili akademik bilgiler öğretilmektedir.

Yukarıda görüldüğü üzere öğrencilere mesleki dil yeterliliği kazandırması beklenen usta öğretmenlere mesleki dil eğitimciliği ile ilgili bir eğitim verilmemektedir. Ayrıca işletmede mesleki eğitim programı kapsamında Millî Eğitim Bakanlığı ve meslek birlikleri tarafından öğrencilerin ve usta öğretmenlerin mesleki dil gelişimlerine yönelik hazırlanan bir çalışma da (kılavuz, rehber, sözlük, kitapçık vb.) tespit edilememiştir. Bu durumda öğrenciler, işletmede karşılaştıkları veya ihtiyaç duydukları mesleki dil öğelerini araştırarak/sorarak öğrenmek durumunda kalmaktadır. Böylelikle öğrenciler, tıpkı diğer mesleki bilgi ve beceriler gibi mesleki dil öğelerini de usta-çırak ilişkisi çerçevesinde tecrübe yoluyla öğrenmektedir. Söz konusu bu informal öğrenme süreci öğrencilere belirli düzeyde mesleki dil becerisi kazandırsa da kazanılan bu becerinin yeterliliği ölçülmemektedir.

Mesleki eğitim merkezlerinde ölçme ve değerlendirme, öğrencilerin 11 ve 12. sınıfın sonunda girdikleri uygulamalı kalfalık ve ustalık sınavları ile gerçekleştirilmektedir. Bu sınavlarda öğrencilerden meslekleriyle ilgili bazı iş ve işlemleri alan öğretmeni gözetiminde yapmaları istenmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı, her alan için ayrı ayrı olmak üzere, öğrencilerin uygulamaları sınavlarda gerçekleştirmeleri beklenen iş ve işlemler için yeterlilikler listesi hazırlamıştır. Yeterlilikler listesi ön hazırlık, uygulama ve uygulama sonrası olmak üzere üç ana başlık altında düzenlenmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2023h). Ön hazırlık aşaması; iş sağlığı güvenlik önlemlerinin alınması, çalışma alanının düzenlenmesi ve gerekli alet/edevatın hazırlanması ve kontrol edilmesi işlemlerini

çermektedir. Uygulama aşamasında, alanla ilgili kontrol listesinde yer alan iş ve işlemler gerçekleştirilmektedir. Uygulama sonrası süreç ise yapılan iş ve işlemi kontrol etme, alet ve edevatın toparlanması, çalışma alanının düzenlenmesi ve atıkları uygun depolanması yeterliliklerini içermektedir. Görüldüğü üzere pratik eğitim sürecinin ölçme-değerlendirme kriterleri arasında mesleki dil ve iletişim yeterliliği yer almamaktadır.

Mesleki dil ve iletişim yeterliliği kriterlerinin belirlenmemesi ve ölçülmemesi, öğrencilerin mesleki dil ve iletişim becerilerinin tamamen psikolojik ve çevresel etmenlere göre şekillenmesine neden olmaktadır. Yani öğrencilerin mesleki dil ve iletişim yeterliliklerine planlı ve kapsamlı bir öğretim süreci değil, öğrencilerin mesleklerine ait dil öğelerini öğrenme istekleri, usta öğreticilerinin bu öğeleri aktarmadaki duyarlılığı ve yeterliliği, işletmedeki eylem ve olaylar, işletmenin iş hacmi, kapasitesi, yoğunluğu, hizmet çeşitliliği ve standartları şekil verir. Örneğin, sadece binek otomobil tamirinin yapıldığı bir işletme ile hem binek otomobil hem de minibüs, otobüs, traktör tamirinin yapıldığı bir işletmede karşılaşılacak veya ihtiyaç duyulacak terim ve kavramlar aynı olmayacaktır. Bunun yanı sıra mesleki iletişimi güçlü olan bir usta öğreticinin yanında çalışan öğrenci ile mesleki iletişimi zayıf bir usta öğreticinin yanında çalışan öğrencinin mesleki dil yeterlilikleri de aynı olmayacaktır. Özetle mesleki eğitim merkezlerinin pratik eğitim süreci, öğrencileri ortak bir mesleki dil yeterliliği zemininde buluşturamamaktadır.

SONUÇ

Sahip olduğu yüksek öğrenci sayısı ve eğitimini verdiği alanlar göz önünde bulundurulduğunda mesleki eğitim merkezlerinde yürütülen işletmede mesleki eğitim programının Türkiye'nin kalifiye eleman ihtiyacının karşılanmasında önemli bir yere sahip olduğunu söylemek mümkündür. Ancak söz konusu programın yapısı; materyal durumu, öğretim programı ve ölçme değerlendirme kriterleri, öğrencilerin çalışma yaşamları için büyük bir gereklilik olan mesleki dil becerisinin planlı ve kapsamlı bir şekilde kazandırılmasına engel olmaktadır. Mesleki dil öğrenimi, kendi ilke ve gerekliliklerine göre değil, işletmede mesleki eğitim programının yapısı ve koşullarına göre şekillenmektedir. Programın pratik eğitim odaklı olması sebebiyle teorik eğitim sürecinde mesleki dil öğrenimi için yeterli çalışmalar yapılmamaktadır. Pratik eğitim sürecinde de bu sürecin en belirgin özelliği olan usta-çırak ilişkisi, mesleki dil öğrenimine yansımakta ve öğrenciler mesleki iletişim becerisini belli bir program dâhilinde olamadan tecrübe yoluyla kazanmaktadır. Ancak kazanılan bu becerinin doğruluğunun ve yeterliliğinin tespitine yönelik herhangi bir çalışma yapılmamaktadır. Bunun yanı sıra yapılan literatür taramasında[†] işletmede mesleki eğitim programına kayıtlı öğrencilerin mesleki dil öğrenimlerini inceleyen sadece bir akademik çalışmanın yapıldığı tespit edilmiştir. Alkol ve Deniz (2022) "Ortaöğretim Kurumlarında Mesleki Dil Öğretim Çalışmaları" isimli araştırmalarında bütün ortaöğretim kurumlarında ana dile ve yabancı dile yönelik mesleki dil öğretim çalışmalarını incelemiştir. Ancak araştırmada işletmede mesleki eğitim programına kayıtlı öğrencilerin mesleki dil öğrenimleri sadece "teorik eğitim" çerçevesinde incelenmiştir. Öğrencilerin mesleki eğitimlerinin ana unsuru olan pratik eğitim sürecine ise değinilmediği görülmüştür. Bu nedenle araştırma, işletmede mesleki eğitim programına kayıtlı öğrencilerin mesleki dil öğrenim yöntem ve süreçlerini ortaya koymada kısmen eksik kalmaktadır.

İşletmede mesleki eğitim programına kayıtlı öğrencilerin mesleki dil öğrenimlerinin daha etkin ve daha sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak için şu çalışmaların yapılması önerilmektedir.

a. Teorik eğitim sürecinde planlı mesleki dil dersleri verilmeli ve bu dersler için ders kitabı ve bireysel öğrenme materyalleri hazırlanmalıdır.

[†] Literatür taraması, TRDizin, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Ulusal Tez Merkezi, DergiPark Akademik, Yükseköğretim Akademik Arama, EBSCOhost, ERIC veri tabanlarında gerçekleştirilmiştir. Taramada "mesleki dil" "mesleki dil öğretimi" "mesleki eğitim" "ortaöğretim" "işletmede mesleki eğitim" "mesleki eğitim merkezi" "vocational language" "vocational language teaching" "language for specific purpose" "vocational education" "highschool" "vocational training in business" "vocational training center" anahtar sözcükleri kullanılmıştır.

b. Alan derslerine yönelik kitaplar ve bireysel öğrenme materyalleri hazırlanmalıdır. Bu araçlar öğrencilerin alan bilgilerini geliştireceği gibi yarı planlı mesleki dil öğrenimine de katkı sağlayacaktır.

c. İş pedagojisi kursunun içeriği güncellenerek kurs müfredatına mesleki dil konusu eklenmelidir. Böylelikle mesleki dil yeterliliği ve eğiticiliği gelişmiş usta öğreticilerin yetişmesi sağlanacaktır.

ç. Meslek birlikleri ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından mesleki dile yönelik broşür, kitapçık, sözlük, kılavuz gibi bireysel öğretim materyalleri hazırlanmalıdır.

d. Ustalık ve kalfalık sınavlarının içeriği güncellenerek mesleki iletişim yeterliliği işletmede mesleki eğitim programının başarı kriterleri arasında yer almalıdır.

KAYNAKÇA

- Ağın, B., Yıldırım, Ç.S., Karabulut, M.G. ve İleri, R. (2020). Biyo Ölçme Atölyesi, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Ağın, K. (2022). "Grupların Genel Oluşumları, Yapıları ve Özellikleri Açısından Grup İçi İletişim Süreçlerinin İncelenmesi", Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 10(1), 494-518.
- Aktan, B., Par, B., Dilber, C. ve Sacar, Ö. (2020). Temel Ulaştırma, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Alkol, N. (2023). Mesleki Dil Öğretiminde Kapsam ve İçerik Belirlemeye Yönelik Bir Model, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alkol, N. ve Deniz, K. (2022). "Ortaöğretim Kurumlarında Mesleki Dil Öğretim Çalışmaları", Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi, 5(2), 1-26.
- Altıntaş, B., Açıık, A. ve Kurt, O. (2020). Temel İtfaiyecilik, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Çalışkan, S., Çelik, Y., Süren, T. ve Özkök, E (2020). Temel Yiyecek Üretimi ve Servis Atölyesi, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Hayata Destek Derneği (2023). Mesleki Eğitim Merkezi Programına Erişim, <https://hayatadestek.online/yayinlar/egitim/mesleki-egitim-merkezleri/> (Erişim Tarihi: 16 Ağustos 2023)
- İlbey, M., Çelik, M. ve Yapıcı, V. (2020). Atölye, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Kale, G., Özdemir, S., Çalışkan, S. Akın, T. ve Şit, Y.T. (2020). Konuk İlişkileri, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Karasar, N. (2008), Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara: Nobel Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2020). İş Pedagojisi Kursu, http://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_03/15163827_iY_pedagoji_kursu_eYitim_materyali_ki_tap.pdf (Erişim Tarihi: 20 Ağustos 2023)
- Millî Eğitim Bakanlığı (2023a). Mesleki Eğitim Merkezi, https://kamaneml.meb.k12.tr/icerikler/mesem_12322944.html (Erişim Tarihi: 18 Ağustos 2023)
- Millî Eğitim Bakanlığı (2023b). Mesleki Eğitim Merkezleri, <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/egitim/mesleki-egitim> (Erişim Tarihi: 5 Temmuz 2023)
- Millî Eğitim Bakanlığı (2023c). Mesleki Eğitim Merkezi, <https://www.meb.gov.tr/mesleki-egitim-merkezlerinde-ogrenci-sayisi-1-milyonu-asti/haber/28149/tr> (Erişim Tarihi: 19 Temmuz 2023)
- Millî Eğitim Bakanlığı (2023ç). Mesleki Eğitim Merkezi Programı Uygulamaları, https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/photos/2022/01/28/mem-uygulamaları_61f3e5e2837ab.pdf (Erişim Tarihi: 7 Temmuz 2023)
- Millî Eğitim Bakanlığı (2023d). Çerçeve Öğretim Programları, <http://meslek.eba.gov.tr/?p=Ogretim-Programi> (Erişim Tarihi: 10 Ağustos 2023)
- Millî Eğitim Bakanlığı (2023e). Ayakkabı ve Saraciye Teknolojisi Alanı Çerçeve Öğretim Programı, <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/egitim/mesleki-egitim> (Erişim Tarihi: 9 Temmuz 2023)
- Millî Eğitim Bakanlığı (2023f). Ders kitapları ve öğretim materyalleri, <http://meslek.eba.gov.tr/?p=Ders-Kitabi> (Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2023)
- Millî Eğitim Bakanlığı (2023g). Usta Öğretici El Kitabı, https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_11/26115629_USTA_OYRETYCYNYN_EL_KYTA_BI.pdf (Erişim Tarihi: 10 Ağustos 2023)

- Millî Eğitim Bakanlığı (2023h). Beceri Sınavı Değerlendirme Kriterleri, https://mtegm.meb.gov.tr/kalfalik_ustalik_sinavlar/sinav_kriterleri.html (Erişim Tarihi: 10 Ağustos 2023)
- Resmî Gazete (1938). Sınâî Müesseselerde ve Maden Ocaklarında Meslekî Kurslar Açılmasına Dair Kanun, www.resmigazete.gov.tr (Erişim Tarihi: 17 Temmuz 2023)
- Resmî Gazete (1968). Akşam Sanat Okulu ve Meslekî Eğitim Merkezi Yönetmeliği, www.resmigazete.gov.tr (Erişim Tarihi: 18 Temmuz 2023)
- Resmî Gazete (1986). Mesleki Eğitim Kanunu, www.resmigazete.gov.tr (Erişim Tarihi: 17 Temmuz 2023)
- Resmî Gazete (2016). Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, www.resmigazete.gov.tr (Erişim Tarihi: 18 Temmuz 2023)
- Resmî Gazete (2017). Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, www.resmigazete.gov.tr (Erişim Tarihi: 9 Ağustos 2023)
- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (1963) Kalkınma Planı (Birinci Beş Yıl, https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Kalkinma_Plani_Birinci_Bes_Yillik_1963-1967.pdf) (Erişim Tarihi: 18 Temmuz 2023)
- Tilki, S. ve Bozkurt, Z. (2020). Temel İmalat İşlemleri, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Ülkü, B. Doğan, F. ve Karakuş, Ö.Z. (2020). Laboratuvar Tekniği, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, G. Unutmaz, H. ve Koç, M. (2020). Etkili Konuşma ve Yazma, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Yürekli Kıratlı, S., Özdemir Özmen, S., Alihocagil Emeç, Z. ve Tonka, Z. (2020). Sağlık İletişimi ve Etik, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.